
Підтвердивши Декларацію Конференції ООН з проблем навколишнього середовища, прийняту в Стокгольмі (Швеція) 16 черв. 1972, та прагнучи розвинути її, Д. Р.-де-Ж. щ. н. с. та р. закріпила 27 найважливіших принципів охорони довкілля в контексті забезпечення сталого розвитку.

Так, у Декларації проголошується право людей на здорове і плідне життя в гармонії з природою (принцип 1), закріплюється суверенне право держав на розробку власних ресурсів відповідно до своєї політики в галузі навколишнього середовища і розвитку; вказується, що держави несуть відповідальність за забезпечення того, щоб діяльність у рамках їх юрисдикції або контролю не завдавала шкоди навколишньому середовищу ін. держав або районів за межами дії нац. юрисдикції (принцип 2), передбачається право на розвиток, яке має бути реалізоване для забезпечення справедливого задоволення потреб нинішнього та майб. поколінь, а також те, що для досягнення сталого розвитку захист навколишнього середовища має становити невід'ємну частину процесу розвитку та не може розглядатися у відриві від нього (принципи 3 і 4).

У принципі 7 Декларації зазначається, що держави співробітничать у дусі глобального партнерства в цілях збереження, захисту та відновлення здорового стану й цілісності екосистеми Землі. Внаслідок своєї різної ролі в погіршенні стану глобального навколишнього середовища вони несуть заг., але різну відповідальність. Розвинені країни визнають відповідальність, яку вони несуть у контексті міжнар. зусиль щодо забезпечення сталого розвитку з ураху-

Є. П. Суєтнов.

ДЕКЛАРАЦІЯ РІО-ДЕ-ЖАНЕЙРО ЩОДО НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ТА РОЗВИТКУ (1992) – підсумковий документ, прийнятий на Конференції ООН з навколишнього середовища та розвитку, яка проходила 3–14 черв. 1992 в Ріо-де-Жанейро (Бразилія).

У Конференції взяли участь бл. 180 держав, понад 50 міждержавних і 1400 неурядових міжнар. орг-цій. На ній було ухвалено такі документи: Декларація з навколишнього середовища та розвитку, Порядок денний на XXI ст. та Юридично необов'язкова авторитетна декларація глобальної згоди щодо рац. використання, збереження та освоєння всіх видів лісів («Принципи лісівництва»).

ванням їхнього впливу на стан глобального навколишнього середовища, а також технологій і фінансових ресурсів, якими вони володіють (принцип 7).

Деякі принципи, закріплені в Декларації, пов'язані із засадами міжнар. співробітництва у сфері охорони довкілля. Таке співробітництво передбачає обмін наук.-техн. знаннями, розширення розробки, адаптації, поширення і передачі технологій, включаючи нові та новаторські технології (принцип 9), запобігання перенесенню і переведенню до ін. держав будь-яких видів діяльності та речовин, які завдають серйозної екол. шкоди або вважаються шкідливими для здоров'я людини (принцип 14), негайне повідомлення ін. держав про будь-які стихійні лиха або ін. надзв. ситуації, які можуть призвести до несподіваних шкідливих наслідків для навколишнього середовища в цих державах (принцип 18), а також своєчасне інформування про діяльність, яка може мати значні негативні транскордонні наслідки (принцип 19).

Згідно з положеннями Декларації важливими для розв'язання проблем довкілля є і заходи в галузі торговельної політики. Такі заходи, якщо вони спрямовані на вирішення транскордонних або глобальних екол. проблем, повинні, наскільки це можливо, ґрунтуватися на міжнар. консенсусі (принцип 12).

Більшість положень Декларації стосується принципів поведінки, якими слід керуватися державам у нац. політиці для її відповідності концепції сталого розвитку. Насамперед пропонується обмежувати аж до повної ліквідації нежиттєздатні з погляду сталого розвитку моделі в-ва і споживання та проводити відповідну демографічну політику (принцип 8).

Закріплюється принцип участі громадськості, доступу до інформації на всіх рівнях прийняття рішень з питань навколишнього середовища і розвитку, рекомендується вдосконалювати з цією метою суд. та адм. процедури. Як важливий нац. інструмент екол. політики визнається ОВНС. Наголошується на необхідності розробки нац. законів про екол. відповідальність і компенсацію жертвам забруднення та ін. екол. шкоди, а витрати, пов'язані із забрудненням чи ін. деградацією навколишнього середовища, мають покладатися на забруднювача з урахуванням сусп. інтересів і без порушень правил міжнар. торгівлі та інвестування (принципи 10, 16, 17).

У Декларації йдеться про роль жінок, молоді, корінного населення та місц. громад у забезпеченні сталого розвитку (принципи 20–22); підкреслюється негативний вплив війни, злиднів та деяких ін. чинників на розв'язання екон. та екол. проблем (принципи 5, 6, 23–25).

Також зазначається, що держави повинні вирішувати всі свої екол. спори мирним шляхом і належними засобами відповідно до Статуту ООН. У втіленні принципів Декларації з метою забезпечення сталого розвитку вони мають співробітничати в дусі доброї волі та партнерства (принципи 26, 27).

Лит.: Юридична енциклопедія, т. 2 / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. К., 1998. URL: http://leksika.com.ua/10080707/legal/deklaratsiya_rio-de-zhaneyro_pro_navkolishnye_seredovishe_i_rozvitok_1992; Рио-де-Жанейрская декларация по окружающей среде и развитию. URL: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/riodecl.shtml.

С. П. Суетнов.